

T É N Y E K

Európai Munkavédelmi Ügynökség

Az üzemben belüli szállítás és közlekedés baleseteinek megelőzése

Az EU-ban évente mintegy 5500 személy vesztí életét halálos kimenetelű munkabaleset során, amelynek mintegy harmada az üzemben belüli szállítás és közlekedési folyamatok során következik be⁽¹⁾. A balesetek leggyakrabban személyeket érintenek: járművel személyeknek ütközés, (pl.: tolatásnál), gázolás, járműről leesés, járműről leeső tárgy, felboruló jármű, a jármű alkatrészeinek összenyomódása miatti beszorulás, a járművel együtt történő lezuhanás. **A munkabaleseteknek a fajtái körültekintő irányítással és hatékony megelőző intézkedésekkel elháríthatók.**

Statisztikai szempontból vizsgálva a legtöbb baleset az olyan **kis- és középvállalkozásoknál (KKV)** következik be, ahol kevesebb, mint 50 munkavállalót foglalkoztatnak. A jelen „TÉNYEK”-ben ismertetett információk valamennyi vállalkozásnak szólnak ahol szállító járműveket használnak, függetlenül a cégek jellegétől vagy méretétől.

A munkáltató felelőssége

Érvényes előírások az európai irányelvekből⁽²⁾:

- A **munkahelyekre** és az **építési területekre** vonatkozó minimális egészségvédelmi és biztonsági követelményeket, be kell tartani. Ez különösen vonatkozik a menekülési utakra, vészkijáratokra, közlekedési utakra, a veszélyzónákra, a rakodóhelyekre, rámpákra.
- A **munkaeszközök** biztonságáról gondoskodni kell. Ide tartozik a célszerűség, a gondos kiválasztás, a biztonsági berendezések, a biztonságos használat, a használatra vonatkozó oktatás és információ, felügyelet és karbantartás. A mobil munkaeszközökre (pl. villástargonca) különleges előírások érvényesek.
- Ahol a veszélyt nem lehet megszüntetni, vagy kellő mértékben csökkenteni, a munkáltató **biztonsági és egészségvédelmi jelzéseket** köteles elhelyezni.
- Ahol kockázat áll fenn és más módon mértéke nem csökkenthető, ott a munkáltató megfelelő **egyéni védőeszközt (EVE)** köteles a munkavállaló részére biztosítani (pl.: védősisak, jól láthatósági védőruha). E védőfelszereléseket kényelmesen lehessen viselni, jó állapotban legyenek, további kockázatokat ne okozzanak.
- A munkáltató kötelessége olyan **keretkörülmények** biztosítása, amely mellett a biztonsági és egészségvédelmi követelmények megtartása megvalósítható: a kockázatok becslése és megszüntetése, amelynek keretében elsőséget élveznek a kollektív műszaki védelmi intézkedések; a munkavállalókkal történő tanácskozás, megfelelő tájékoztatásuk, az utasítások kiadása, valamint az alvállalkozók koordinálása.

E minimális követelményeket a **nemzeti jogszabályok** tartalmazzák, amelyek további előírásokat is tartalmazhatnak.

¹ Munkabalesetek az EU-ban 1996-ban. Statisztikai adatok a. a fókuszban. Téma 3-4/2000. Eurostat

² <http://europe.osha.eu.int/legislation/> című linkek tartalmazzák az **EU jogszabályokat**. A kis- és középvállalkozások részére részletes tanácsokat a kockázatbecsléshez és a tagállamok helyzetéhez, az irányelvek megvalósításához és iránymutatások **nemzeti jogszabályok** szerinti alkalmazásához találunk további útmutatást.

A **munkavállalók** kötelezettsége az aktív együttműködés a munkáltató által meghatározott megelőző intézkedésekben, továbbá az oktatások során megismert utasítások megtartásában.

A **munkavállalókkal folytatott konzultáció** követelmény. A munkatársak kockázatokkal kapcsolatos ismeretei segítik a veszélyek felismerését és hatásos megelőző intézkedések megtételét.

Gyakorlati balesetmegelőzés:

Az első lépés az **alapos és összehasonlítható kockázatértékelés:**

1. A szállító járművek üzemeltetésével összefüggésben milyen veszélyek léphetnek fel pl. tolatásnál, a ki- és berakodásnál? Mi történhet és miért? Példák: lehetséges-e személy elgázolása vagy összenyomása? Rakodás közben a jármű felborulhat?
2. Ki a veszélyeztetett? Nem csak a jármű vezetője, illetve más munkavállaló lehet, hanem a látogatók vagy egyéb okból ott tartózkodók is!
3. Mekkora a valószínűsége annak, hogy egy veszélyhelyzet kialakuljon, és ez milyen súlyos következményekkel járhat? A fennálló megelőző intézkedések hatása kielégítő-e, vagy szükséges ezek szigorítása?
4. A prioritásokat és a meghatározott intézkedések megvalósítását sorrendbe kell állítani.
5. Az elvégzett kockázatbecslést rendszeres időközönként felül kell vizsgálni, különösen ott, ahol az adottságok változtak, pl.: új járművek, a közlekedési útvonalak változása stb.

A veszély elhárítási intézkedések között a kollektív műszaki **védelem** elsőbbséggel rendelkezik, ez lehetővé teszi a munkahely körülményeinek javításával a szállításból eredő balesetek számának csökkenését.

Ahol a veszélyt teljes mértékben nem lehet kiiktatni, tiltó jelzéseket kell elhelyezni.

Az alábbiakban említünk néhány olyan területet, ahol a kockázatbecslésnek és a biztonsági intézkedések magvalósításának különösen nagy jelentősége van.

Biztonságos munkahelyek és rendszerek

Ahol lehetséges, a tolatási mozgásokat célszerű kiküszöbölni a munkahely kedvező kialakításával. Ahol a tolatás nem szüntethető meg, ott műszaki megoldás alkalmazása szükséges. (tolató radar, hang és fényjelzés).

A járművek **be- és kirakásához** biztonságos technológiákat szükséges alkalmazni.

A járművek és a gyalogosok által használt közlekedési utakat célszerűen szükséges kiválasztani.

Lehetőség szerint a járművek és a gyalogosok **közlekedési útvonalait, továbbá a közlekedési utakat a munkahelyektől** szét kell választani. Ahol ez nem lehetséges, tiltó jelzéseket kell elhelyezni. A gyalogosok részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy a járművek közlekedési útvonalát biztonságos körülmények között keresztezhessék. Az egyirányú közlekedés kialakítása csökkenti az összeütközés veszélyét.

A **közlekedési utak** feleljenek meg a rajtuk közlekedő járművek fajtájának és a forgalom nagyságának. Elegendő szélességgel rendelkezzenek, és legyenek jól karbantartottak. Az akadályokat amennyire lehetséges, el kell távolítani, vagy egyértelművé és jól láthatóvá tenni. Az éles kanyarokat lehetőleg ki kell küszöbölni. A be nem látható ívekben alkalmas pontokon tükröket kell stabilan elhelyezni.

Megfelelő **biztonsági berendezéseknek** kell rendelkezésre állniuk. Esetenként szükséges lehet a közlekedési irány, a megengedett sebesség, az áthaladási elsőbbség jelölésére megfelelő munkahelyi jelzés elhelyezése. Meg kell vizsgálni, szükség van-e fizikai sebességkorlátozó eszközök („fekvő rendőr”) kialakítására. A rakodó öblök széleit és a hasonló kialakítású helyeket jól láthatóan kell jelölni, és ha lehetséges, sorompóval ellátni.

A járműveket rendszeresen **karban kell tartani**. Karbantartási tervek készítése kötelező. A jármű vezetőjének a műszak megkezdése előtt alapos biztonsági ellenőrzést kell végezni, pl. a lámpák, fékek működését ellenőrizni.

A járművek vezetése és munkamódszerek.

Álljon rendelkezésre olyan **kiválasztási eljárás és oktatási rendszer**, amelyek biztosítják, hogy a vezető képes a járművének biztonságos vezetésére. A vezetőnek alaposan meg kell ismernie járműve kezelését, és a napi karbantartási műveleteket el kell végeznie. A vezető legyen egészséges, mozgás-, hallás-, és látásképességének teljes birtokában. Csak kiválasztott személyeknek, megfelelő oktatás után, a szükséges engedélyek birtokában engedhető meg a jármű vezetése.

Megvilágítást és jó beláthatóságot szükséges biztosítani az üzem területein bonyolódó közlekedéshez (a szabadban ugyan úgy, mint az építményekben). A lehetséges veszélyforrások, például az útkeresztezések, gyalogátkelők, vagy az egyéb akadályok jól láthatóak legyenek. Ha a járművek és a gyalogosok részére kijelölt közlekedési út nem választható el kellő mértékben, a járművezetőknek, illetve a gyalogosoknak jól láthatóságot biztosító egyéni védőeszköz viselése szükséges.

Járműbiztonság.

Biztonságos és alkalmas járművek használhatóak. A járműveknek ki kell elégíteni a megfelelő biztonsági szabványokat, és a biztonságra vonatkozó követelményeket. A biztonságos ki- és beszállás feltételeit biztosítani kell. A jármű vezetőjét védeni kell a lezuhanó tárgyaktól, illetve a szerkezet összenyomódásából eredő kockázatok ellen. Hallható figyelmeztető jelzéseket kell adni, pl. tehergépjármű tolatásakor, vagy a jármű vészvillogójának működtetésével szükséges fokozott láthatóságot biztosítani.

Villástargoncák biztonságosabb alkalmazása.

Nagyon sok munkabalesetet a villástargoncák okoznak, mindenek előtt hátrafelé közlekedésük során. Néhány elem növeli a balesetek kockázatát, ezek között az elégtelen oktatás, a nem megfelelő figyelmeztető táblák, a rossz karbantartás, az elégtelen megvilágítás a szűk tér.

Azokban az esetekben amikor a járművek és a gyalogosok közlekedési útjának szétválasztására nincs lehetőség, a következőket vegyük figyelembe :

- A járművek és a gyalogosok részére kijelölt közlekedési utat a szükséges veszélyt jelző táblákkal, és burkolati jelekkel kell ellátni.
- Lehetőség szerint az út egyik oldalán a gyalogosok, míg a másik oldalán a járművek közlekedését biztosítsuk.
- A keresztezéseket és átjárókat jól értelmezhető táblákkal szükséges jelölni, és ezek mind a gyalogosok mind a járművezetők számára jól láthatóak legyenek.
- Ha az összeütközések veszélyét egyirányú közlekedés bevezetésével csökkenthetjük, alkalmazzuk ezt a megoldást.
- Különös figyelemmel vizsgáljuk azokat a területeket, ahol a villástargonca más járművekkel ütközhet. Pl.: rakterület.

Kedvezőtlen látási körülmények:

- A villástargonca jó láthatóságát a környezetében tartózkodó személyek számára biztosítani kell. Ezt tolatólámpa, reflektor, vészjelző működtetésével érhetjük el. Az ott tartózkodókat viszont a villástargonca vezetőjének kell jól látni, amit jól láthatósági mellény viselésével lehet biztosítani.
- A villástargonca vészjelzőjének munkavégzés közben működnie kell.
- Erősen frekvenciált és hangos környezetben akusztikus figyelmeztető jelzést kell adni. A vezető nem belátható kanyarba, illetve átjáróba történő behajtás vagy visszatolás előtt figyelmeztető jelzés adására kötelezett.
- Egyes egyirányú közlekedésre kijelölt utakon ajánlott a tolatás megtiltása. A nem

<p>belátható helyeken tükör felszerelése és alkalmazása indokolt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Személyek, akik a villástargonca közelében tartózkodnak, biztosítsák, hogy a vezető jól láthassa őket. Mindig a vezető látókörzetében kell mozogniuk. <p>Biztonságos közlekedés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagy forgalmú területeken alacsonyabb sebességtartományokat célszerű engedélyezni, különösen akkor, ha a gyalogos és a járműközlekedés útvonala nincs egymástól elválasztva. • A közlekedési utakról a szemetet és a mozgatható akadályokat el kell távolítani. • Az erős kanyarok kialakítását el kell kerülni. Ahol be nem látható helyek kialakítása elkerülhetetlen, tükröket kell elhelyezni. • A vezető és a személyek folyamatosan kötelesek a környezetet figyelni. • Különös figyelemmel kell eljárni az olyan átjárókban és útkereszteződésekben, ahol gyalogos vagy jármű váratlanul megjelenhet.
<p>Ellenőrző lista a vezető részére:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nem szabad a járművel közlekedni, ha annak vezetésére teljes mértékben nem alkalmas, pl.: mert betegnek érzi magát, vagy a látása korlátozott. • Ismerje meg az üzemet és a járműre vonatkozó biztonsági előírásokat. • Naponta végezzen ellenőrzést, és jelezze valamennyi problémát. • Ismerje meg valamennyi szabályt és előírást, amely a munkahelyre vonatkozik, beleértve a vészhelyzetekre vonatkozó szabályokat is. • Ismerje meg a jelzőrendszereket. • Ne közlekedjen a megengedett sebességnél gyorsabban. Legyen különösen óvatos, ha kanyarhoz közelít. • Mielőtt tolatásba kezd, ne felejtse el meggyőződni arról, hogy a közlekedését gyalogos, más jármű vagy egyéb akadály nem veszélyezteti-e? • Ha Ön az adott helyzetében nem látja át kellően a környezetet, használjon segédeszközt, mint pl. tükör, vagy kérjen mástól irányítást. Azonnal álljon meg, ha az irányító eltűnik a szeme elől, vagy a használt segédeszköz meghibásodik. • Kapcsolja ki a motort, mielőtt a beállításokon változtatna, vagy a rögzítéseket eltávolítja.

További információk / hivatkozások

További információk a biztonsági intézkedésekről az Ügynökség weblapjáról a <http://osha.eu.int> címen hívhatók le. Az Ügynökség valamennyi anyaga díjmentesen letölthető. A munkabalesetek megelőzése volt a témája az Európai Munkahelyi Biztonság és Egészség Hetének, amelyet 2001. októberében valamennyi tagországban megrendeztek. További információk ezzel összefüggésben a <http://osha.eu.int/ew2001/> címen találhatóak. Az Ügynökség web oldalán talál linkeket más tagállamok oldalaihoz, amelyek információkat adnak az államon belüli szabályozásról. A munkahelyi szállítással összefüggésben az alábbi helyeken talál információkat:

<http://de.osha.eu.int/> Németország,

<http://at.osha.eu.int/> Ausztria,

<http://lu.osha.eu.int/> Luxemburg